

PROJECTE

FOMENT DEL VOLUNTARIAT SENIOR A LA COMARCA DE L'ANOIA

- DIAGNOSI DEL VOLUNTARIAT A L'ANOIA -

INFORME FINAL

CONSELL COMARCAL DE L'ANOIA

Desembre 2011

Índex

1. Presentació.....	3
2. Caracterització i diagnosi del voluntariat a la comarca	5
Marc de referència del voluntariat sènior	5
Concepte de voluntariat:.....	5
Què pot aportar el voluntariat sènior?	5
Amb quins temes i/o col·lectius podria col·laborar el voluntariat sènior?	6
Necessitat de formació del voluntariat:	7
Punts forts que faciliten el foment del voluntariat sènior a l'Anoia:	7
Respecte als voluntaris/es:	7
Respecte a les entitats:	8
Respecte a l'administració:	8
Punts febles que dificulten el foment del voluntariat sènior a l'Anoia:.....	8
Respecte als voluntaris/es:	8
Respecte a les entitats:	9
Respecte a l'administració:	9
3. Línies de futur.....	11
Respecte a la informació i l'accés al voluntariat:	11
Respecte a l'organització del voluntariat:.....	12
Respecte al paper dels municipis:.....	13
Respecte a la figura i la tasca del voluntari/a:	13
Respecte a possibles àmbits d'intervenció mitjançant accions de voluntariat:	14

1. Presentació

A continuació es presenta una síntesi dels resultats de les tres sessions de treball realitzades amb els agents implicats en el desenvolupament del voluntariat sènior a la comarca de l'Anoia: gent gran, entitats i responsables polítics municipals.

Les tres sessions de treball van tenir els mateixos objectius:

- Presentar el Pla de Foment del Voluntariat Sènior a la comarca de l'Anoia.
- Fer una reflexió conjunta en clau de diagnosi sobre la situació actual del voluntariat sènior a la comarca, caracteritzant l'oferta i la demanda de voluntariat sènior a la comarca i apuntant possibles línies d'actuació.

A les sessions hi van assistir:

GENT GRAN		
Àngela	Costa	Companyó
Antonia	Borràs	Godó
Antonio	Pérez	Membrive
Domitil·la	Mark	Subirats
Elisa	Carpi	Enrich
Enric	Senserrich	
Frederic	Dalmau	Segura
Fina	Codina	Sánchez
Ginés	García	Pagan
Jaume Enrich	Soteras	Badia
Jorge	Forné	Vila
Josefa	García	García
Julian	Tejero	Martin
Lluís	Batlle	De la Penya
M. Rosa	Busquet	Marbres
Manel	Abad	Esteve
Maria	Bernaus	Farré
Maria	Luque	Hidalgo
Maria Rosa	Domènech	Marsal
Maria Teresa	Valero	Llorach
Mercè	Grau	Valldaure
Miquel Àngel	Subirats	Lasa
Mònica	Hontoria	García
Neus	Camps	Pereta
Núria	Junyent	Cuatrelars
Pastora	Fernández	Figueras
Pepita	Súria	Torrens
Pere	Carol	Muntané
Ramona	Torrens	Solà
Tiòfila	Giménez	García
Vidal	Montes	González

ENTITAT	REPRESENTANTS D'ENTITATS
Ateneu Igualadí de la classe obrera	Francina Cirera
Grup de Voluntariat de la Fundació Consorts Guasch	
Residència d'Avis de Capellades	Glòria Fité
Càritas Arxiprestal	Joan Farrés
Fundació Sociocultural Atlas	Sílvia Romeu
APINAS	Anna Uroz
Baula, moviment de cooperació	
ARMPA	Jéssica Ruiz
Xarxa	Dolors Paredes
ACAPS (Associació Catalana d'Amics del Poble Sahrauí de l'Anoia)	Joan Díaz
Mans unides d'Igualada	M Dolors Mateu
FAP	Gemma Moncunill
Agrupament Escolta Torxa	Marc Talavera
Grup de falcons de Piera	Núria Albiol
Grup de falcons de Piera	Lluís Vallès

MUNICIPI	RESPONSABLES POLÍTICS
Hostalets de Pierola	Marta Casas Comas
Bellprat	Joan Angel Vidal
Calaf	David Sanchez Jorba
La Llacuna	Santas De Blas Redondo
Piera	Maite Guzman Molina
Odena	Ramona Vila Mensa
Prats de Rei	Cristina Mas

El document que teniu a les mans recull les conclusions de les tres sessions de treball.

2. Caracterització i diagnosi del voluntariat a la comarca

Marc de referència del voluntariat sènior

Concepte de voluntariat:

- Suposa realitzar una **acció altruista**, on el voluntari/a obté un enriquiment personal i una satisfacció moral. Suposa oferir temps personal per ajudar als altres.
- Implica una **responsabilitat social** vers els altres. El voluntari/a adquireix un **compromís** amb les accions que porta a terme i amb les persones beneficiàries. Comporta realitzar una activitat per sentir-se útil ajudant als altres.
- Es considera que el voluntari/a és una **persona solidària, sensible, amb empatia, disposada a col·laborar** i fer les coses sense que li demanin, és una persona generosa amb el seu temps.
- Cal **distingir entre un soci/a i un voluntari/a**, tot i que en ocasions la mateixa persona pot realitzar els dos “rols”, això depèn molt del tipus d'entitat. Però en general el soci/a és la persona que paga una quota per formar part d'una entitat, i potser, rebre'n alguna contraprestació, mentre que el voluntari ofereix el seu temps sense rebre cap altre gratificació que la seva satisfacció personal, i amb independència de si és soci o no de l'entitat. Les “activitats de voluntariat” es caracteritzen per destinar un temps a realitzar una acció puntual en un projecte concret, i un associat té un vincle més estable i ferm amb el projecte de l'entitat.
- En una acció de voluntariat **no hi ha ni una motivació econòmica ni de col·locació laboral**. El voluntari/a no hauria de ser algú que substitueix una tasca remunerada, tot i que en ocasions la línia que divideix l'activitat professional i la voluntària és molt fina.

Què pot aportar el voluntariat sènior?

- Es destaca que la gent gran té molta **experiència i coneixements**, i tothom pot aportar alguna cosa, tant des de l'experiència laboral com des de la personal.

- Els i les voluntàries sèniors poden **aportar coneixements i informació** molt diferents, referents a oficis, habilitats, etc.
- Capacitat per **atendre i acompanyar** altres persones.
- **Capacitat per organitzar** i tirar endavant activitats.

Amb quins temes i/o col·lectius podria col·laborar el voluntariat sènior?

- A les **persones que estan més necessitades** i no es poden valer per si mateixes o requereixen d'un suport addicional. Per això es destaca que caldria detectar i conèixer amb detall quins són els col·lectius i persones més necessitades de la comarca.
- S'assenyalen com a possibles accions de voluntariat:
 - Les **parelles lingüístiques**.
 - **Explicar contes** als infants o a gent gran que no pot llegir.
 - Ensenyar **manualitats** a persones interessades.
 - Ensenyar a **utilitzar els ordinadors** i en general les noves tecnologies.
 - **Activitats formatives** relacionades amb oficis i/o coneixements de tècniques específiques: jardineria, horticultura, lampisteria, electricitat, fotografia i fotografia digital, informàtica, radioaficionat, etc.
 - Donar suport a les **persones grans quan es jubilen**.
 - Fer **companyia** a gent que està sola.
 - Ajudar amb **tasques quotidianes** com: comprar, passejar, etc.
 - **Tallers de cuina**, fomentant els coneixements de les diferents cultures.
 - Temes vinculats a l'**agricultura**: horts ecològics, medi ambient, etc.
 - **Coneixement de l'entorn i el patrimoni** i la cultura de l'Anoia.
- Necessitat de **donar suport als cuidadors i cuidadores** per donar un respir.
- Tot i no considerar-se accions de voluntariat es proposa realitzar activitats destinades a **fomentar un envelliment actiu de la gent gran**: anar al ball, tertúlies, conferències, àpats de germanor, caminar i fer excursions, fer gimnàstica, tenir un hortet, petanca i esport, participar en les tasques d'un casal, fer teatre, pintura, artesanía, etc.

Necessitat de formació del voluntariat:

- Es destaca que la majoria de persones que fan voluntariat són autodidactes però que totes **necessitarien una formació mínima comuna a tot el voluntariat**, i després **una formació específica** en determinats àmbits concrets: informàtica, lectura, etc.
- Disposar d'**espais d'intercanvi** de coneixements entre persones interessades en una mateixa temàtica, per exemple, persones que els agradi la fotografia.

Punts forts que faciliten el foment del voluntariat sènior a l'Anoia:

Respecte als voluntaris/es:

- A l'Anoia **es realitzen moltes activitats amb voluntaris/es**, i gràcies a ells s'han pogut desenvolupar moltes activitats, com per exemple: voluntaris per la llengua (on moltes persones ajuden a aprendre català); a l'Hospital també s'han realitzat tasques per visitar malalts; la Festa de Reis; la Mostra de Teatre a través de la Xarxa, etc.
- Hi ha **molta gent gran que vol col·laborar** i ajudar a altres persones que ho necessiten. En general la gent gran **s'implica quan se'ls necessita**.
- La gent gran és un gran actiu, perquè **pot aportar la seva experiència, els seus coneixements, la seva atenció i la seva capacitat organitzativa**.
- Moltes d'aquestes persones sèniors **tenen formació** en temes de voluntariat.
- En general la gent gran té **dedicació i disponibilitat**, perquè no ha de treballar i disposa de més temps lliure.
- Hi ha molta **gent gran molt útil i activa**, i que en molts casos encara són joves, estan bé físicament i tenen energia.
- Hi ha molta gent **prejubilada a la comarca** amb molta energia i capacitat.
- El voluntariat sènior **està lliure de "segones intencions"** en el sentit que no persegueix una remuneració o una col·locació professional futura.

Respecte a les entitats:

- **Hi ha força entitats** a l'Anoia que realitzen activitats amb voluntaris. Tot i que hi ha desequilibris territorials importants, en la mesura que a Igualada hi ha molta activitat però a la resta de municipis de l'Anoia, amb alguna excepció, no tanta.
- Hi ha **entitats que realitzen una tasca de formació** dels seus voluntaris/es.
- Hi ha entitats que disposen d'un **document d'acollida** a l'entitat i a la tasca del voluntari/a.
- Es destaca que **les entitats funcionen i fan moltes coses**, però es considera que costa que col·laborin amb l'administració, tot i que hi ha algunes excepcions.

Respecte a l'administració:

- Amb el nou context polític i econòmic el moviment del voluntariat es torna a veure reforçat perquè és més necessari que mai. Es percep una **major receptivitat institucional i més necessitat** de cobrir mancances socials.
- Hi ha **bones praxis de voluntariat en el marc d'accions de les administracions**, com per exemple, els voluntaris vinculats als Centres Cívics.
- En els **municipis més petits les coses funcionen d'una manera diferent** als més grans, perquè tothom es coneix, i la gent col·labora força i es solidaritza amb els veïns, però les relacions no estan tan formalitzades, no hi ha entitats, gestió del voluntariat, etc.

Punts febles que dificulten el foment del voluntariat sènior a l'Anoia:

Respecte als voluntaris/es:

- Hi ha un **gran desconeixement per part de la gent gran de les entitats** que realitzen accions amb voluntaris.
- **No se sap on adreçar-se** si algú vol realitzar alguna tasca de voluntariat.
- Entre el col·lectiu de gent gran hi ha persones que poden tenir alguns **condicionants o limitacions** de mobilitat degut a l'edat.

- A algunes persones els **manca formació** genèrica o específica respecte la tasca del voluntari.
- Tot i que hi ha força persones disposades a col·laborar sovint no volen el compromís constant, prefereixen les col·laboracions i suports puntuals. Hi ha una certa por o **reticència a “sentir-se lligats”**, és a dir, a establir un compromís ferm amb l'acció que realitzen, des del punt de vista de la continuïtat.
- **Costa motivar la gent a col·laborar**, i per organitzar festes o actes lúdics es troben persones però per altres activitats costa més.
- Hi ha una certa **desafecció** de la gent amb ho col·lectiu, la gent en general no es vol implicar i participar. S'observa una certa **saturació** del temps de la gent.

Respecte a les entitats:

- El teixit associatiu de l'Anoia és molt divers, **hi ha entitats molt organitzades i altres amb poca estructura i capacitat**. També hi ha diferents tipologies d'entitats amb diferents capacitats per gestionar projectes i voluntaris/es.
- Hi ha **entitats que no asseguren** als seus voluntaris/es, però poc a poc això es va corregint.
- En ocasions és **difícil saber quin tipus de tasques són remunerades i quines no**. Fins i tot, hi ha casos en que una acció és retribuïda i una igual no ho és.
- Hi ha entitats a les que els **manca un projecte clar**, i més encara, un projecte que requereixi de voluntaris i estigui ben estructurat.

Respecte a l'administració:

- **Desequilibri territorial** respecte volum de població, entitats, voluntaris/es i activitats. La realitat de l'Anoia és molt diversa. Això fa difícil gestionar el voluntariat a nivell comarcal. **La grandària dels municipis condiciona força**. Mentre que a Igualada hi ha moltes entitats i moltes possibles alternatives de voluntariat als municipis més petits hi ha poques entitats i poques accions a desenvolupar amb voluntaris/es.
- També s'assenyala que **l'administració “no acaba de creure” en les entitats**.

- **Costa detectar i conèixer les necessitats** de les persones que requereixen ajuda.
- El fet de **no disposar d'un espai de referència** on pugui anar tota persona que vol fer de voluntari/a dificulta la seva promoció.
- Manca de campanyes de difusió i sensibilització respecte el voluntariat, tot i que hi ha qui considera que **no val la pena fer campanyes genèriques sinó que és més efectiu fer demandes de voluntaris concrets** quan ja hi ha un projecte clar.
- En els **pobles més petits no és necessari demanar voluntaris**, perquè en moltes ocasions es truca personalment a la gent que ho necessita o la mateixa gent s'ofereix a ajudar.
- Depèn de **l'activitat que s'organitza i la tradició de cada poble**, perquè en alguns municipis hi ha un gran èxit en les coses que s'organitzen i tothom col·labora, i en d'altres, ni la festa aconsegueix motivar a la gent.

3. Línies de futur

Cal treballar tant a nivell de les **persones que podrien oferir-se per fer voluntariat sènior** (que moltes vegades no saben on adreçar-se), com de les **persones que el poden necessitar** (i que moltes vegades no es detecten i per tant no se'n coneixen les necessitats), i enmig la peça clau és la detecció, intermediació i organització que puguin impulsar **les administracions juntament amb les entitats** que requereixen voluntariat.

Respecte a la informació i l'accés al voluntariat:

- Cal **facilitar informació sobre l'oferta de voluntariat**: què és? què es pot fer? Com es pot fer? Perquè hi ha gent gran que vol col·laborar i no sap ni on adreçar-se ni per on començar. Així mateix, cal millorar els **canals de derivació**, i la informació sobre els mateixos, on adreçar-se. També cal posar en valor les associacions de gent gran com a espai de referència del col·lectiu.
- S'observa la conveniència de disposar d'un **espai de referència** que centralitzi tota la informació entorn el voluntariat de l'Anoia, tant de les entitats que requereixen de voluntaris per desenvolupar accions, com de les persones que volen fer de voluntaris/es. Pot ser una Oficina de Promoció del Voluntariat o un altra cosa. Des del punt de vista de la informació i l'accés al voluntariat, una opció bàsica d'aquest espai seria centralitzar i ordenar la informació existent i impulsar les accions informatives i de comunicació necessàries
- A més d'aquest espai de referència, cal crear uns **referents territorials dintre de cada municipi**. Cal fer campanyes de difusió i de sensibilització. Haurien de ser les mateixes entitats les que exercissin de referents en cada municipi. En aquest sentit, es podrien identificar unes entitats de referència que exercissin d'entitats satèl·lit (antena) **on la gent es pogués adreçar i preguntar i disposessin de la informació**. Això es podria fer a través d'una entitat, els mateixos casals o les parròquies.
- Els **Casals d'avis són un espai de referència** per la gent gran, i tot i que va un determinat perfil de persona gran, és un lloc que cal explotar estratègicament. Per exemple, es podria preguntar als avis del Casal què poden oferir al municipi?

Respecte a l'organització del voluntariat:

- Cal **vincular el voluntariat d'Igualada amb el conjunt de la comarca** per tal de facilitar el contacte entre la demanda actual i potencial i l'oferta de voluntariat. El Consell Comarcal, i el Consell Consultiu de la Gent Gran, podrien fer aquest paper d'enllaç i coordinació. Però també és necessari implicar als ajuntaments per posar en contacte i vertebrar l'oferta i la demanda.
- L'espai de referència abans esmentat hauria de poder **canalitzar les demandes tant d'entitats com de voluntaris** i ser un espai de referència per a tots dos.
- L'objectiu fonamental d'aquest espai seria **posar en contacte les entitats amb els voluntaris/es**. Caldria disposar d'una base de dades, de les entitats i dels voluntaris/es. En tot cas, aquest espai centralitzat hauria d'estar connectat amb totes les entitats via intranet perquè aquestes poguessin anar actualitzant les seves informacions i agilitzar la comunicació.
- Cal **conèixer les entitats, els serveis i els recursos que canalitzen l'acció dels voluntaris**. Però també cal fomentar que altres entitats també puguin fer voluntariat per cobrir els àmbits de demanda no atesa. Per això cal establir una Xarxa de contactes que ajudi a canalitzar oferta i demanda i fer unes fitxes, tant dels voluntaris/es, com dels llocs i accions que requereixen voluntaris/es, i fer una sistematització dels voluntaris potencials i les accions de voluntariat, amb ordenació territorial.
- Cal donar **suport i assessorament a les entitats** de voluntariat
- Cal disposar d'una **Borsa de voluntariat**. El servei hauria de poder generar una fitxa que permetés filtrar i canalitzar correctament els diferents voluntaris/es potencials.
- Cal avançar en la creació d'una **Xarxa de projectes de voluntariat** per enriquir-los mútuament. Per això és necessari buscar les afinitats i els nexes d'unió. Per això cal certa coordinació entre els municipis, centralitzar la informació, fer difusió, i promoure una borsa de voluntariat.
- Seria interessant que des d'aquest espai de referència hi hagués capacitat per **ajudar a donar forma o formalitzar iniciatives que ja estan en el territori**, o fins i tot, cobrir els buits que es detectin, en el sentit de poder desenvolupar projectes en àmbits on s'identifiquin necessitats no cobertes i voluntat de persones en col·laborar. Perquè s'observa la necessitat de millorar la detecció

de persones en situacions de necessitat: l'existència d'una possible demanda de voluntariat no identificada i, per tant, no atesa.

Respecte al paper dels municipis:

- Els ajuntaments han de tenir un **paper actiu buscant i promovent projectes** per canalitzar el voluntariat dels seus pobles. Fins i tot, ha de tenir el paper de liderar aquesta implicació social de la gent amb el seu entorn i els seus veïns i veïnes. Aquest lideratge pot significar haver de subvencionar projectes, motivar i ajudar a organitzar accions.
- En aquesta línia es pot intentar **crear un banc d'experiències** d'activitats i projectes de voluntariat de cada municipi per a poder-ho compartir i enriquir-se mútuament.
- Els **referents polítics i tècnics municipals també haurien de tenir un paper actiu** en aquest projecte, aportant coneixement del territori, identificant necessitats i organitzant projectes on els voluntaris/es puguin tenir un paper actiu.
- Des de l'administració també s'hauria de creure més en les entitats i el seu paper, sense que això impliqui eximir a l'administració pública de les seves responsabilitats.

Respecte a la figura i la tasca del voluntari/a:

- Cal promoure **accions d'acollida** dels voluntaris/es.
- També cal promoure la **formació del voluntariat**, aspectes genèrics vinculats al voluntariat (des del Consell Comarcal) i formació en concret.
- Les entitats haurien de **comprometre's a assegurar els seus voluntaris/es**, encara que sigui a través d'assegurances no nominals.
- És fonamental que les entitats puguin generar demandes concretes. Les entitats haurien de ser capaces de **definir les tasques concretes** que hauria de realitzar el voluntari/a, i el perfil de voluntari/a que requeririen. En aquesta mateixa línia, els projectes concrets que tenen un inici i un final són més engrescadors per la gent perquè el compromís es veu limitat al temps de durada del projecte. També haurien de saber diferenciar entre els serveis que requereixen de professionals i els que requereixen de voluntaris.

- S'ha de facilitar al màxim les coses i que el fet de ser voluntaris/ies no els suposi un cost econòmic perquè si no, això fa molta gent enrere. També cal tenir present que els **projectes i voluntaris han de ser del mateix poble**, perquè és difícil pensar en un possible desplaçament.
- També s'hauria de **generar algun tipus de compromís entre els voluntaris/es i les entitats**, en algun cas de tipus genèric, i en d'altres més concrets. Però en tot cas, seria convenient realitzar un "contracte" que concreti les responsabilitats de les parts, l'entitat i el voluntari/a.
- També es podrien **editar materials de suport** al voluntariat o guies informatives.
- Es pot realitzar un **reconeixement de la tasca** dels voluntaris/es, posant en valor el seu paper, i explicitant els beneficis que ha generat la seva tasca.

Respecte a possibles àmbits d'intervenció mitjançant accions de voluntariat:

- És important **conèixer en què els interessa col·laborar** a les persones grans, per això és interessant preguntar en què els agradaria implicar-se.
- Seria interessant impulsar **projectes que vinculin a la gent gran amb els infants**, perquè són dos col·lectius que es retroalimenten i enriqueixen mútuament. Es poden organitzar xerrades, o explicar coses als infants que puguin ser del seu interès.
- Un dels projectes amb més empenta és el de **voluntaris per la llengua**, cal seguir en aquesta línia.
- Un dels projectes concrets que es podria potenciar, és la vinculació de voluntaris als centres de dia, per a **organitzar activitats per a la gent gran**. Es pot realitzar un acompanyament a persones que estan soles.
- També es poden fer jornades de portes obertes d'equipaments per a les persones grans, de cara a **fomentar la seva incorporació a les activitats del municipi**.
- Es poden **organitzar sortides de coneixement de l'entorn** organitzat i adreçat a la mateixa gent gran.
- Es poden **organitzar clubs de lectura**.
- Cal **oferir el coneixement de la gent gran als més joves** i aprofitar-lo.